

FUNDUSZE PRZEDAKCESYJNE SZANSĄ ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO

Dorota WYSZKOWSKA*

Przyjęta 16 lipca 1997 r. *Agenda 2000* otworzyła nowy etap w procesie integracji Polski z Unią Europejską. Zaproponowano w niej wzmocnienie strategii przedczłonkowskiej wobec krajów ubiegających się o członkostwo, w tym Polski. Wprowadziła również istotne zmiany w zakresie finansowego wsparcia w celu dostosowania gospodarek krajów kandydujących do standardów obowiązujących we Wspólnotach. Podjęto decyzję o reformie udzielanych do tej pory środków z funduszu Phare, jak również wprowadzono dwa nowe instrumenty finansowania rozwoju: fundusz ISPA (*Instrument for Structural Policies for Pre-Accession* – Strukturalny Instrument Przedakcesyjny) i SAPARD (*Support for Pre-Accession Measures for Agriculture and Rural Development* – Przedakcesyjny Instrument Wsparcia dla Rolnictwa i Obszarów Wiejskich). Wszystkie trzy instrumenty mają pomóc krajom kandydującym do członkostwa zniwelować różnice w poziomie rozwoju społeczno-gospodarczym między nimi a krajami UE. Środki w ramach funduszu Phare zostały podzielone na dwa komponenty, tj. [5, s. 1]:

- rozwój instytucjonalny – którego celem jest wsparcie procesów dostosowawczych polskiego prawa do unijnego oraz przygotowanie do realizacji unijnych polityk. Na ten cel zostanie przeznaczony 30% z przyznanych środków. Trudno jednak będzie ocenić wpływ wykorzystania tych środków na rozwój poszczególnych regionów, dlatego też w dalszej części opracowania nie będą poddawane analizie;
- wsparcie inwestycyjne – którego celem będzie inwestowanie we wdrażanie unijnego prawa oraz inwestowanie w projekty, które pomogą Polsce osiągać coraz wyższy poziom rozwoju i wyrównać istniejące pomiędzy regionami różnice. Na realizację tego celu przeznaczony zostanie 70% przyznanych środków, które zostały wstępnie rozdzielone między poszczególne regiony Polski przy zastosowaniu obiektywnych kryteriów (przede wszystkim PKB na mieszkańca, poziom bezrobocia itp.) odzwierciedlających potrzeby wewnętrznej spójności w ramach danego państwa i możliwości maksymalnej redukcji nierówności pomiędzy Polską a Unią Europejską. Można więc stwierdzić, że w ramach tego komponentu będą wspierane obszary, które

* mgr Dorota Wyszowska, Uniwersytet w Białymstoku, Wydział Ekonomiczny

w Unii Europejskiej finansowane są z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Funduszu Spójności.

Polska chcąc skorzystać z oferowanych środków musi spełnić szereg wymogów, a przyznane środki może wykorzystać tylko na finansowanie działań wynikających z podstawowych dokumentów regulujących stosunki Polski z UE. Dokumentami tymi są: Partnerstwo dla Członkostwa oraz Narodowy Program Przygotowania do Członkostwa (NPPC)¹. W 1999 r. Ministerstwo Gospodarki opracowało trzeci dokument – Wstępny Narodowy Plan Rozwoju, będący strategią średniookresowego rozwoju wyznaczającą kierunki polityki społeczno-gospodarczej państwa. Jest on uszczegółowieniem NPPC wskazującym obszary wsparcia w ramach przyznanych Polsce środków z funduszy przedakcesyjnych. Wśród tych obszarów znajduje się również województwo podlaskie, które otrzyma w ramach funduszu Phare spójność społeczno-gospodarcza środki, które zostaną wykorzystane na podwyższenie poziomu rozwoju społeczno-ekonomicznego w celu osiągnięcia co najmniej wartości średnich krajowych (czy to w zakresie PKB na 1 mieszkańca, wyposażenia w elementy infrastruktury, wartości nakładów inwestycyjnych itp.).

Wyrównywaniu różnic w zakresie ochrony środowiska i infrastruktury transportowej będą służyły środki z funduszu ISPA, natomiast w zakresie rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich – SAPARD (wysokość pomocy dla Polski w latach 2000-2006 ma wynieść 167 mln euro rocznie). Niestety, o ile środki z funduszu Phare mogą zostać uruchomione w najbliższym czasie, o tyle w ramach SAPARD i ISPA nie będzie to możliwe. Wiąże się to z koniecznością akredytacji jednostek wdrażających programy (Agencje Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa) w ramach wskazanych funduszy. Minister Ochrony Środowiska ma nadzieję, że procedurę uda się zakończyć do połowy 2001 r. i pierwsze środki z programu SAPARD popłyną do Polski latem tego roku [2]. Dlatego też w dalszej części opracowania skupię się głównie na środkach pochodzących z Phare spójność społeczno-gospodarcza.

Zadania dotyczące przygotowania projektów realizowanych przy współudziale środków pomocowych (Phare) oraz ich realizacja są powierzone samorządowi województwa jako wyraz wprowadzenia zasad decentralizacji wdrażania projektów. W imieniu samorządu czynności te wykonywane są przez zarząd województwa.

Minister Rozwoju Regionalnego i Budownictwa opracował Narodową Strategię Rozwoju Regionalnego, która zgodnie z ustawą o zasadach wspierania rozwoju regionalnego będzie realizowana za pomocą programu wsparcia na lata 2001-2002². Program ten określa zadania sprecyzowane w programie wojewódzkim, które

¹ Dokumenty te zostały opracowane w porozumieniu z Unią Europejską i podlegają aktualizacji w marę postępów Polski w przygotowaniu do członkostwa. Zawierają one szczegółowe zadania, które muszą być realizowane przez Polskę aspirującą do przystąpienia do Wspólnot Europejskich.

² Program wsparcia na lata 2001-2002 został przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 28 grudnia 2000 r.

mogą uzyskać dofinansowanie ze środków publicznych, w tym z funduszu Phare³. Do zadań tych należą m.in.:

- pomoc dla małych i średnich przedsiębiorstw,
- inwestycje w zasoby ludzkie,
- rozwój i modernizacja infrastruktury technicznej.

Wśród wymienionych w Programie obszarów wsparcia pojawia się dwukrotnie województwo podlaskie, tj.:

- w ramach wspierania obszarów wymagających aktywizacji i zagrożonych marginalizacją – całe woj. podlaskie,
- w ramach rozwoju współpracy regionów przygranicznych – woj. podlaskie – podregion białostocko-suwalski.

Celem generalnym programu wsparcia jest wspieranie rozwoju społeczno-gospodarczego kraju oraz poszczególnych jego obszarów dla wzmocnienia konkurencyjności, wzrostu poziomu życia i spójności społecznej, gospodarczej oraz przestrzennej. Środki przeznaczone na realizację tego programu w zakresie zadań wynikających z programów wojewódzkich wyniosą maksymalnie 5.647,3 mln zł, z czego w 2001 r. – 2.496,1 mln zł, w 2002 r. – 3.151,2 mln zł [4]. Po dokonaniu podziału wskazanych środków według obiektywnych kryteriów (patrz tabela 2) okazało się, że województwo podlaskie może liczyć na wsparcie w wysokości 214,92 mln zł, w tym w 2001 r. – 118,9 mln. zł, 2002 r. – 96,02 mln zł. W ramach tych środków znajdują się również pochodzące z Unii Europejskiej oraz z budżetu państwa stanowiące dofinansowanie do środków pomocowych. Podział tych środków prezentuje tabela 1.

Obecnie trwają negocjacje w sprawie podpisania kontraktu wojewódzkiego, który będzie umożliwił uruchomienie wskazanych środków. Niezależnie jednak od tego, aby możliwa była realizacja projektów współfinansowanych z komponentu regionalnego funduszu Phare samorząd województwa musi opracować regionalny program operacyjny dla Phare spójność społeczno-gospodarcza. Program ten obok Wstępnego Narodowego Planu Rozwoju oraz fizek projektowych jest podstawowym dokumentem niezbędnym do uruchomienia środków pomocowych. Wojewódzki program operacyjny musi mieć charakter zintegrowany, czyli musi skupiać się na kilku priorytetach powiązanych ze sobą. Program ten musi zawierać [5, s. 6]:

- analizę aktualnej sytuacji społeczno-gospodarczej,
- strategię rozwoju województwa,
- priorytety rozwoju województwa,
- tabelę finansową programu,

³ W rozumieniu ustawy o finansach publicznych środki pochodzące ze źródeł zagranicznych, niepodlegające zwrotowi (art. 3, ust. 1, pkt 2) są środkami publicznymi i ich wydatkowanie odbywa się zgodnie z ustawą o zamówieniach publicznych.

- fiski projektowe inwestycji współfinansowanych ze środków pomocowych.

Tab. 1. Podział środków przeznaczonych na realizację inwestycji w woj. podlaskim współfinansowanych z funduszu przedakcesyjnego Phare w latach 2001-2002 (w mln złotych).

Rok	Środki z budżetu współfinansujące środki z Phare na rzecz programu spójność społeczno-gospodarcza	Środki z budżetu współfinansujące środki z Phare na rzecz współpracy przygranicznej	Środki z Phare spójność społeczno-gospodarcza	Środki z Phare na rzecz współpracy przygranicznej	Łączne środki z Phare
2001	25,80	0,72	57,20	4,80	62,00
2002	15,00	0,72	50,00	4,80	54,80
Suma	40,80	1,44	107,20	9,60	116,80

Źródło: *Program Wsparcia na lata 2001-2002*, Dz. U. z 2000 r., Nr 122, poz. 1326

Obecnie zarząd województwa podlaskiego prowadzi pracę nad opracowaniem regionalnego programu operacyjnego Phare.

Niemniej jednak przekazywanie środków z Unii Europejskiej następować będzie na podstawie podpisywanych rokrocznie memorandumów finansowych. 21 i 29 grudnia 2000 r. zostały podpisane Memoranda Finansowe dotyczące części krajowej programów pomocowych, w tym:

- Memorandum Finansowe – tzw. spójność społeczno-gospodarcza, czyli ta część pomocy, którą można określić komponentem regionalnym Phare,
- Memorandum Finansowe dotyczące programów współpracy przygranicznej.

Niewątpliwym ograniczeniem w wykorzystaniu przyznanych środków jest konieczność dofinansowania realizowanych projektów z funduszy publicznych lub prywatnych kraju ubiegającego się o pomoc Unii Europejskiej. Wytyczne dotyczące realizacji inwestycji w ramach funduszy przedakcesyjnych przewidują, iż dofinansowanie nie może przekraczać 75% wartości inwestycji, w przypadku dofinansowania inwestycji realizowanych ze środków prywatnych nie mogą stanowić więcej niż 75% środków publicznych dofinansowujących inwestycje. Podkreślenia wymaga też fakt, iż priorytetowo traktowane są te projekty, które zakładają niższy niż maksymalny poziom dofinansowania środkami pomocowymi.

Możliwości finansowania inwestycji w województwie podlaskim pozostają w ścisłym związku z jego sytuacją gospodarczą, czyli niekorzystne warunki ekonomiczne będą pozwalały na generowanie niewielkich środków przeznaczonych na finansowanie rozwoju. W ten sposób powstaje „błędne koło”, które sprowadza się do tego, że słabo rozwinięty region nie ma szans na poprawę sytuacji gospodarczej. Jediną szansą rozwoju w tej sytuacji jest finansowanie jego rozwoju z zewnątrz, np. środkami pochodzącymi z funduszy przedakcesyjnych.

Dochód województwa zależy pośrednio od kondycji gospodarczej kraju, rentowności podmiotów prowadzących działalność gospodarczą oraz dochodów jego mieszkańców, ponieważ na dochód województwa składają się oprócz dochodów własnych (podatki, opłaty lokalne itp.), udział w dochodach budżetu państwa z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych (1,5%) i z tytułu podatku dochodowego od osób prawnych (0,5%). Natomiast wśród wydatków największe pozycje stanowią: wydatki bieżące, wynagrodzenia i jego pochodne oraz środki przeznaczone na obsługę długów. Niski poziom dochodów województwa stanowi ograniczenie w zakresie wykorzystania środków pomocowych i realizacji inwestycji w ramach kontraktów wojewódzkich. Na podstawie obliczeń Instytutu Badań nad Gospodarką Rynkową określa się, że na realizację nowych inwestycji ze środków własnych pozostanie 2,2 mld zł, które mogą zostać zwiększone o 0,8 mld zł dzięki zewnętrznym źródłom finansowania. Efektem jest potencjał inwestycyjny w kwocie 3 mld zł [3, s. 56].

Całkowita wartość pomocy Unii Europejskiej dla Polski w ramach budżetu 2000 wyniesie 484,37 mln euro, w tym 130 mln euro przeznaczone zostało na tzw. spójność społeczno-gospodarczą uznaną za priorytet krótkookresowy w Partnerstwie dla Członkostwa w 1999 r⁴ [1].

W ramach środków regionalnego programu Phare 2000 wsparcie otrzymało 5 województw:

- warmińsko-mazurskie – 19 mln euro,
- podlaskie – 19,6 mln euro,
- lubelskie – 25,42 mln euro,
- podkarpackie – 24,5 mln euro,
- śląskie – 37,15 mln euro.

Obszary te jako pierwsze skorzystają z pomocy Unii Europejskiej ze względu na to, że wykazują one najniższy poziom rozwoju społeczno-gospodarczego Polski (wyjątek to województwo śląskie, które boryka się z problemami restrukturyzacyjnymi schyłkowych dziedzin gospodarki). Potwierdzeniem tego faktu jest chociażby ich udział w tworzeniu PKB, udział w nakładach inwestycyjnych, w wyposażeniu w elementy infrastruktury technicznej, czy też poziom bezrobocia. Tabela 2 prezentuje wybrane wskaźniki charakteryzujące poziom rozwoju województwa podlaskiego na tle wybranych regionów kraju.

⁴ W ramach Phare spójność społeczno-gospodarcza 127 mln euro przeznacza się na finansowanie projektów inwestycyjnych, natomiast 3 mln euro na pomoc techniczną w celu przygotowania Polski do wdrażania tych projektów.

Tab. 2. Wybrane wskaźniki ekonomiczne charakteryzujące wybrane regiony Polski

Województwo	PKB na mieszkańca (w tys. zł)	Stopa bezrobocia	wskaź. urbanizacji (w %)	pod. gosp. na 1000 ludności	Firmy otoczenia biznesu na 10 tys. osób	sieć wodociągowa w km/100 km ²	sieć kanalizacyjna w km/100 km ²	sieć drogową w km/100 km ²	liczba abonentów telefonicznych na 1000 mieszk.	ludność z wyższym wykształceniem (w %)
Polska	12,1	13,0	61,8	65,9	13,1	62,3	13,7	60,8	219,4	6,8
Dolnośląskie	10,9	15,8	71,5	75,1	13,3	55,4	21,8	67,1	227,7	7,1
Kujawsko-Pomorskie	9,7	16,6	62,3	62,8	9,1	95,0	12,9	72,2	209,1	5,5
Lubelskie	8,4	12,8	46,7	48,3	16,2	54,2	8,3	59,2	192,5	6,4
Lubuskie	9,9	17,5	64,8	71,1	18,1	29,7	8,0	40,8	199,7	5,7
Łódzkie	10,8	14,1	64,9	66,7	14,0	95,2	13,4	63,1	239,2	6,0
Małopolskie	10,3	10,3	50,5	64,3	10,3	85,6	22,4	116,6	206,3	7,8
Mazowieckie	17,3	9,6	64,2	80,2	15,1	58,7	12,4	71,7	282,9	9,8
Opolskie	9,9	13,2	52,5	52,1	11,3	62,8	10,5	62,6	198,9	5,0
Podkarpackie	8,6	14,5	41,1	49,5	11,3	57,8	15,6	49,8	151,8	5,7
Podlaskie	8,3	12,4	58,3	54,3	14,6	38,8	5,3	40,5	220,0	6,1
Pomorskie	11,5	14,3	68,5	66,2	12,8	51,0	17,3	54,5	235,7	7,8
Śląskie	13,3	9,9	79,5	65,9	10,1	139,0	42,6	123,7	203,3	6,1
Świętokrzyskie	8,0	15,0	45,8	50,4	10,5	69,3	10,6	53,7	176,0	5,4
Warmińsko-Mazurskie	8,8	22,8	60,1	55,1	14,1	33,9	9,1	35,8	198,2	5,8
Wielkopolskie	12,5	10,7	57,5	70,8	14,2	80,9	11,7	64,5	221,7	6,3
Zachodniopomorskie	11,1	17,5	69,7	80,4	19,6	29,1	11,7	27,0	239,4	6,7

Źródło: Narodowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2001-2006, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2000, s. 78-85

Obecna sytuacja województwa podlaskiego, podobnie jak i czterech pozostałych objętych wsparciem, charakteryzująca się przedstawionymi wskaźnikami stwarza mało atrakcyjne warunki tego regionu w zakresie dalszego jego rozwoju, głównie ze względu na małe zainteresowanie inwestorów krajowych, jak i zagranicznych. Dlatego też niezbędne są działania zmierzające do stworzenia bardziej sprzyjającego klimatu inwestycyjnego, a co za tym idzie stworzenia szans na przyspieszenie ich rozwoju. Pozwoli to również w przyszłości na podwyższenie konkurencyjności tych regionów.

W kolejnych latach wsparcie będą otrzymywały kolejne województwa, tak aby w konsekwencji wszystkie zostały objęte programem Phare. W roku 2001 z środków Phare będzie mogło skorzystać oprócz regionów objętych pomocą w 2000 r., a więc: warmińsko-mazurskiego, podlaskiego, lubelskiego, podkarpackiego oraz śląskiego trzy nowe województwa, tj. łódzkie, świętokrzyskie i kujawsko-pomorskie, charakteryzujące się niewiele wyższymi wskaźnikami rozwoju społeczno-gospodarczego.

Środki przyznane Podlasiu zostaną wykorzystane zgodnie z kierunkami strategicznymi przyjętymi w Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego do 2010 r. uchwalonej przez sejmik samorządowy województwa podlaskiego w sierpniu 2000 r.

Strategia pozwala na identyfikację celu strategicznego programu Phare, jakim jest wzrost konkurencyjności województwa w stosunku do innych regionów. Jego wykonanie możliwe będzie dzięki realizacji następujących priorytetów:

- rozbudowę infrastruktury służącej podniesieniu atrakcyjności inwestycyjnej – jest ona szansą na szybszy rozwój regionu, ponieważ zły stan dróg, brak uzbrojonych w infrastrukturę komunalną terenów dla inwestycji stanowi w chwili obecnej dużą przeszkodę dla rozwoju przedsiębiorczości, wymiany handlowej i napływu kapitału zagranicznego. Działania w tym zakresie powinny skupić się na inwestycjach dotyczących modernizacji dróg krajowych i wojewódzkich, budowie i ulepszeniu infrastruktury komunalnej, ochrony środowiska, tworzeniu warunków do lokowania się nowych firm;
- rozwój turystyki – która jest również szansą rozwoju ekonomicznego dla Podlasia ze względu na ekologiczno – przyrodniczą przestrzeń regionu. Rozległe tereny o unikatowych walorach przyrodniczych, wielokulturowe dziedzictwo i zabytki kultury materialnej pozwalają upatrywać w turystyce różnicowania rozwoju. Rozwój w tej dziedzinie powinien doprowadzić do zwiększenia liczby miejsc pracy, a tym samym wzrostu dochodów ludności, decydujących o wielkości zgłaszanego popytu;
- rozwój zasobów ludzkich – który powinien doprowadzić do zwiększenia potencjału intelektualnego, który w przyszłości zdecyduje o powstaniu silnych środowisk innowacyjnych i powstaniu nowych dziedzin aktywności gospodar-

czej. Inwestycje w kapitał ludzki są jednym ze sposobów na osiągnięcie spójności społecznej i gospodarczej:

- wsparcie dla małych i średnich przedsiębiorstw – które związane jest zwłaszcza z udostępnieniem środków na finansowanie ich funkcjonowania, stanowiącym główną barierę rozwoju tego sektora. Najważniejszym skutkiem wsparcia tego sektora powinno być stworzenie znacznej ilości stałych miejsc pracy.

Uszczegółowieniem strategii w zakresie określenia zadań służących do realizacji celów zawartych w strategii jest program wojewódzki przyjęty w styczniu 2001 r., który w części finansowej uwzględnia fakt, iż województwo podlaskie zostało zakwalifikowane do wsparcia środkami pochodzącymi z programu Phare w komponencie inwestycji na rzecz spójności społeczno-gospodarczej. W jego ramach finansowane będą inwestycje wspierające konkurencyjność regionu, a mianowicie:

- stanowiące pomoc dla sektora wytwórczego, w tym zwłaszcza dla sektora małych i średnich przedsiębiorstw, sektora prywatnego, czy też restrukturyzacji i modernizacji przemysłu,
- wzmacniające zasoby ludzkie – służące rozwojowi przedsiębiorczości, przystosowaniu się pracowników do pojawiających się zmian, stworzeniu równych szans kobietom i mężczyznom,
- służące rozbudowie i modernizacji infrastruktury technicznej.

W ramach komponentu regionalnego Phare 2000 Podlasie otrzymało wsparcie w wysokości 19,6 mln euro, natomiast w 2001 – 9,8 mln euro. Spośród projektów zgłoszonych do współfinansowania środkami unijnymi zarząd województwa w oparciu o przyjęte kryteria wyboru i oceny projektów do Programu Wojewódzkiego wybrał następujące projekty:

1. W ramach programu Phare 2000:

- budowa tunelu pod torami w Białymstoku przy ul. Hetmańskiej,
- poprawa układu drogowego – droga nr 61,
- zagospodarowanie i promocja szlaków turystycznych strefy Kanału Augustowskiego,
- inwestycje infrastrukturalne, jako element zrównoważonego rozwoju regionu podlaskiego (kilka inwestycji o jednostkowej wartości 50-300 tys. euro),
- grupa projektów w zakresie rozwoju zasobów ludzkich,
- fundusz dotacji jako stymulator rozwoju przedsiębiorczości Podlasia.

2. W ramach programu Phare 2001:

- podlaski program doskonalenia kadr 2001 (projekt szkoleniowy w ramach obszaru rozwoju zasobów ludzkich),
- modernizacja drogi nr 61 na odcinku Szczuczyn – Grajewo,

- budowa układu drogowego w rejonie tunelu w Białymstoku przy ul. Hetmańskiej,
- system wodno-kanalizacyjny w Łomży i przyległych gminach.

Uchwałą zarządu województwa podlaskiego określono również wzór fiszek projektowych, które stanowią podstawę przyjęcia projektu inwestycji do współfinansowania środkami publicznymi, w tym z funduszy przedakcesyjnych.

Realizacja wskazanych projektów będzie odbywać się przy współfinansowaniu środkami publicznymi pochodzącymi z budżetu państwa oraz budżetów lokalnych. Podział środków przeznaczonych na realizację przedstawionych inwestycji prezentuje tabela 3.

Tab. 3. Udział środków publicznych na realizację inwestycji w woj. podlaskim (w euro)

Lp.	Tytuł projektu	Razem	Współfinansowanie Phare	Współfinansowanie krajowe
w ramach Phare 2001				
1	Modernizacja drogi krajowej nr 61 – odcinek Szczuczyn – Grajewo	8.200.000	3.100.000	5.100.000
2	Budowa układu drogowego w rejonie tunelu przy ul. Hetmańskiej w Białymstoku	3.600.000	2.700.000	900.000
3	System wodno – sanitarny Łomży i przyległych gmin	4.050.000	2.000.000	2.000.000
4	Podlaski program doskonalenia kadr 2000	2.750.000	2.000.000	750.000
w ramach Phare 2002				
1	Modernizacja infrastruktury transportowej drogi wojewódzkiej nr 61 – odcinek Grajewo – Rajgród	5.900.000	2.100.000	3.800.000
2	Budowa tunelu przy ul. Hetmańskiej w Białymstoku	8.800.000	4.480.000	4.320.000
3	Lokalne inwestycje infrastrukturalne dla stałego rozwoju województwa (małe inwestycje w zakresie sieci wodociągowej, sanitarnej, gazowej, itp.)	3.867.000	967.000	2.900.000
4	Poprawa stanu technicznego i opracowanie marketingowe terenu Kanału Augustowskiego	5.000.000	2.000.000	3.000.000
5	Fundusz dotacji dla małych i średnich przedsiębiorstw	16.000.000	13.000.000	3.000.000

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Zarząd Województwa Podlaskiego, *Program Wojewódzki*, Białystok 2001

Analizując podejmowane działania w ramach Phare należy zauważyć, iż służą one głównie poprawie sytuacji w zakresie infrastruktury, jak również rozwoju zasobów ludzkich. Sądzę, iż kierunki inwestycji są jak najbardziej słuszne, ponieważ wśród głównych barier rozwoju Podlasia wymienia się brak infrastruktury, natomiast zasoby ludzkie w dobie społeczeństwa informacyjnego stanowią podstawę wzrostu i rozwoju gospodarczego.

Powyższe działania będą uzupełniane inwestycjami dofinansowanymi z funduszu ISPA i SAPARD. Minister Ochrony Środowiska wyraził pozytywną opinię dotyczącą realizacji 2 projektów w zakresie ochrony środowiska z woj. podlaskiego, tj.⁵:

- grupa projektów w zakresie zaopatrzenia w wodę, kanalizację sanitarną, oczyszczalnię ścieków złożona przez miasto i gminę Suwałki, gminę Nowinka, koszt – ponad 5 mln euro, dofinansowanie ISPA – ok. 5 mln euro
- program poprawy jakości wody uzdatnionej oraz modernizacja oczyszczalni ścieków w Białostockiej Aglomeracji Miejskiej celem dostosowania do standardów UE, koszt – ok. 99 mln euro, dofinansowanie z ISPA – ok. 36 mln euro.

Niemniej jednak nie można spodziewać się, że udostępnione Podlasiu środki Unii Europejskiej zaspokoją wszystkie potrzeby regionu i spowodują od razu poprawę warunków życia ludności i osiągnięcie wysokiego poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego. Środki te muszą być uzupełniane innymi wygenerowanymi wewnątrz regionu, a także napływającymi z kraju i zagranicy. Poprawa warunków inwestycyjnych, którym mają sprzyjać inwestycje współfinansowane z funduszy przedakcesyjnych, powinna doprowadzić do większego zainteresowania tym regionem wśród inwestorów krajowych i zagranicznych. Sądzę, że jest to możliwe dzięki poprawie warunków zwłaszcza w zakresie wyposażenia w elementy infrastruktury technicznej (głównie komunikacyjnej, wodno-sanitarnej) oraz rozbudowie zaplecza turystycznego. Warunki przyrodnicze i nieskażone środowisko predysponują Podlasie do spełniania funkcji turystyczno-wypoczynkowej i w niej należy upatrywać szansy rozwoju województwa, zwłaszcza jego części północnej. Oczywiście oparcie całej gospodarki województwa podlaskiego na działalności turystycznej nie jest możliwe, dlatego też w części centralnej i południowej należy upatrywać szansy w rozwoju rolnictwa i przemysłu rolno-spożywczego. Czyste, nieskażone środowisko daje podstawy do rozwoju rolnictwa ekologicznego, które dostarczałoby surowca dla produkcji wyrobów ekologicznych będących poszukiwanym towarem na rynkach krajów zachodniej Europy, nie mających tak dobrych warunków do ich produkcji. Pomocne w realizacji tego celu mogą okazać się środki pochodzące z SAPARD-u,

⁵ Dane uzyskane w Wydziale Integracji Europejskiej Podlaskiego Urzędu Wojewódzkiego.

z których część będzie przeznaczona na inwestycje w gospodarstwa rolnicze w celu ich ulepszenia, unowocześnienia i poprawy efektywności ich działania.

Zasadnicze znaczenie dla aktywizacji obszarów województwa podlaskiego będą miały inwestycje wspierające rozwój rolnictwa i obszarów wiejskich (SAPARD), ze względu na charakter działalności przeważającej na tym terenie. Konieczne są zatem oprócz wspierania w celu podwyższania konkurencyjności przedsiębiorstw przemysłowych i usługowych działania zmierzające do przekształceń w rolnictwie i wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich.

Miejmy nadzieję, iż pomoc finansowa z budżetu Unii Europejskiej przyczyni się do realizacji misji województwa sformułowanej w strategii rozwoju województwa podlaskiego:

„Województwo podlaskie obszarem przedsiębiorczości gospodarczej, unowocześnienia rolnictwa oraz rozwoju; turystyki i wypoczynku, infrastruktury społecznej, wielokierunkowej edukacji, współpracy zagranicznej i międzyregionalnej oraz nowoczesnej infrastruktury technicznej z aktywnym wykorzystaniem położenia przygranicznego, walorów środowiska kulturowego i przyrodniczego w dążeniu do osiągnięcia średnich wskaźników rozwoju i poziomu życia w Polsce” dodając: i w Unii Europejskiej.

Literatura

1. *Memorandum Finansowe – Program Krajowy dla Polski 2000 – część II (Spójność gospodarcza i społeczna).*
2. *Pieniądze najwcześniej latem*, „Rzeczpospolita” z dnia 6 lutego 2001 r.
3. *Program Wojewódzki*, Zarząd Województwa Podlaskiego, Białystok 2001.
4. *Program wsparcia na lata 2001-2002*, Dz.U. z 2000 r., Nr 122, poz. 1326.
5. *Programowanie Phare – Wytyczne na rok 2000. Wsparcie inwestycyjne na rzecz spójności gospodarczej i społecznej*, Komitet Integracji Europejskiej, Warszawa 2000.
6. *Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego*, Zarząd Województwa Podlaskiego, Białystok 2000.
7. *Wdrażanie Programu Spójności Społecznej i Gospodarczej Phare 2000*, Podlaski Urząd Wojewódzki, Białystok 2001.
8. *Wytyczne dla programu Phare 2001. Spójność gospodarcza i społeczna*, Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego, Lublin 2001.